

thang sâu khoảng 20 m.

Chính giữa động là một pho tượng Đức Phật Quan Thế Âm Bồ Tát. Chung quanh là những khối thạch nhũ từ dưới mọc lên cũng như từ trên trần buông xuống muôn hình muôn vẻ. Nhũ đá tạo thành hình cây vàng, cây bạc, buồng tằm, núi cô, núi cậu và đặc biệt là tòa cửu long, hình chín con rồng nhũ đá long lanh đang châu đầu xuống trần thế.

Chùa Hương được nổi tiếng cũng là nhờ "Hội Chùa Hương" một lễ hội dài nhất Việt Nam kéo dài 2 tháng từ ngày rằm tháng giêng cho đến ngày rằm tháng ba âm lịch. Trong dịp lễ hội, hàng trăm ngàn người đến hành hương lễ Phật cầu may cầu phúc và thưởng ngắm phong cảnh thần tiên thanh thoát. Bởi vậy, nhờ trong khách hành hương là những văn nhân thi sĩ đều cảm tác thành thơ văn. Một trong những thi sĩ đó là Nguyễn Nhược Pháp. Bài thơ đã trở thành bất hủ theo thời gian và đã được phổ nhạc. Chúng ta lắng nghe thi sĩ tả cảnh chùa Hương :

...
*Réo rắt suốt đưa quanh
 Ven bờ ngon núi xanh
 Nhịp cầu xa nhỏ nhỏ
 Cảnh đẹp gần như tranh ...
 Ôi chùa trong đây rồi
 Động thắm bóng xanh ngời*

*Gấm thêu trần thạch nhũ
 Ngọc nhuộm hương trầm rơi...*

Một thi sĩ khác đó là Cụ Chu Mạnh Trinh đã tả thắng cảnh Hương Sơn đầy quyến rũ như sau:

*Thú Hương Sơn ao ước bấy lâu nay
 Kia non non nước nước mây mây...
 "Đệ Nhất Động" hỏi rằng đây có phải?
 Thỏ thẻ rừng mai chum cúng trái,
 Lừng lơ khe yến cá nghe kinh;
 Thoảng bên tai một tiếng chày kình.
 Khách tang hải giật mình trong giấc mộng
 Này Suối Giải Oan, này chùa Cửa Vồng
 Này Am Phật Tích, này Động Tuyết Quỳnh
 Nhác trông lên ai khéo vẽ hình
 Đá ngũ sắc long lanh như gấm dệt...*

Phan Trung Việt

